

دیپلماسی چند جانبه

نظریه و عملکرد سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی

(جلد اول)

دکتر محمد جواد ظریف

دکتر سید محمد کاظم سجادی‌پور

دانشکده روابط بین‌الملل

۱۳۸۷

فهرست نویسی پیش از انتشار

سرشناسه: ظریف، محمدجواد - سجادیپور، سیدمحمدکاظم.
عنوان و نام پدیدآور: دیپلماسی چندجانبه: نظریه و عملکرد سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی / محمدجواد ظریف، سیدمحمدکاظم
سجادیپور؛ [به سفارش] دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه.
مشخصات نشر: تهران: وزارت امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری: ۱۰۴۶ ص. ۳ ج.

شابک: (دوره) 978-964-361-482-9

(ج ۱) 978-964-361-479-9

(ج ۲) 978-964-361-480-5

(ج ۳) 978-964-361-481-2

بها (دوره سه جلدی): ۱۲۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: واژه‌نامه.

عنوان دیگر: نظریه و عملکرد سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی.

موضوع: دیپلماسی.

موضوع: سازمان‌های بین‌المللی.

موضوع: سازمان‌های منطقه‌ای.

موضوع: روابط بین‌المللی.

شناسه افزوده: دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه.

شناسه افزوده: ایران. وزارت امور خارجه، مرکز چاپ و انتشارات.

ردمبندی کنکره: ۱۳۸۷ د ۹ ف ۴ / ۱۳۰۵ JZ

ردمبندی دیویی: ۳۲۷/۲

شماره کتابشناسی ملی: ۱۵۹۸۲۸۶

دیپلماسی چندجانبه (نظریه و عملکرد سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی)

محمدجواد ظریف، سیدمحمد کاظم سجادیپور

طرح روی جلد: فاطمه حاجی محمدخان

چاپ اول: ۱۳۸۷

تعداد: ۱۰۰۰ جلد

صفحه‌آرایی، طراحی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی:

مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه

دفتر مرکزی: مینی سیتی، میدان شهید محلاتی، خیابان نخل، خیابان وزارت امور خارجه

تلفن: ۲۲۴۷۲۷۳۲-۵، دورنگار: ۲۲۴۷۲۷۳۶

فروشگاه مرکزی: میدان انقلاب، اول کارگر شمالی، پاساژ البرز، شماره ۱۱، تلفن: ۶۶۴۲۹۰۲۸-۹

فروشگاه شماره ۲: خیابان شهید باهنر، خیابان شهید آذایی

صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۴۷۴۶، تلفن: ۲۲۸-۲۶۶۲

فروشگاه شماره ۳: انتهای خیابان شهید باهنر، میدان شهید باهنر، تلفن: ۲۲۲۹۲۲۷۰-۷۱

فروشگاه اینترنتی: www.mofa.ir

پیشگفتار

به نام خداوند پست و بلند
حکیم خردبخش بخرد پسند

در طی دو قرن گذشته نهادها و سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای و دیپلماسی چندجانبه به واقعیاتی انکارناپذیر در صحنه جهانی تبدیل شده‌اند. این نهادها و به ویژه کارگزاری‌های تخصصی سازمان ملل متحد به شکلی در زندگی روزمره بیشتر مردم در اقصی نقاط دنیا حضور دارند. از هماهنگی تماس‌های تلفنی و پروازهای بین کشورهای ثروتمند آمریکا، اروپا و آسیا تا تأمین بهداشت اولیه و آب آشامیدنی فقیرترین روستاهای آفریقا به نحوی توسط دیپلماسی و نهادهای چندجانبه انجام شده است. این نهادها مورد توجه ویژه افکار عمومی نیز بوده‌اند به شکلی که نسخه روزانه کمتر روزنامه‌ای در هر نقطه از جهان را می‌توان یافت که تحلیل یا خبری از سازمان ملل متحد یا یک یا چند سازمان منطقه‌ای و بین‌المللی را در صفحات خود نداشته باشد.

از این رو، پژوهشگران دانشگاهی و بازیگران دولتی و غیردولتی ناگزیر از توجه به دیپلماسی و نهادهای چندجانبه به عنوان یکی از موضوعات اصلی روابط بین‌الملل گردیده‌اند. دیدگاه‌های سنتی و جدید روابط بین‌الملل پیرامون جایگاه، اصالت و نقش این نوع از دیپلماسی و نهادهای مرتبط با آن نظریه پردازی نموده و

بسیاری از نظریات نو با تمرکز بر دیپلماسی چندجانبه برای تبیین و توضیح تحولات در صحنه نهادهای چندجانبه از سوی متفکران ارائه شده‌اند. دستگاه‌های سیاست خارجی دولت‌ها و مسئولین روابط خارجی بنگاه‌های تجاری، سازمان‌های غیردولتی و نهادهای جامعه مدنی سازوکارهای گسترده‌ای را به منظور تعامل با نهادهای چندجانبه با تخصص در این نوع از دیپلماسی ایجاد نموده و دولت‌ها بودجه‌های سنگینی را برای ایجاد، گسترش و مدیریت نهادهای چندجانبه و تعامل با آنها اختصاص داده‌اند.

اما علیرغم اهمیت فراوان و سرمایه‌گذاری وسیع بر روی دیپلماسی و نهادهای چندجانبه، هیچگونه اتفاق نظری در مورد ماهیت، هدف و کارکرد آنها میان دولت‌های مختلف و اندیشمندان متفاوت وجود ندارد. گروهی از دولت‌های جهان سوم نهادهای چندجانبه را بازوی سیاست خارجی کشورهای منطقه گر تلقی و برخی از دولت‌های قدرتمند این نهادها را مزاحم اعمال قدرت سیاسی، نظامی و اقتصادی خود قلمداد می‌کنند. همزمان جمعی از اندیشمندان سازمان‌های بین‌المللی را صرفاً نماد و تابعی از قدرت می‌دانند و توجه تحلیلگر به آنها را گمراه کننده به حساب می‌آورند و جمعی از متفکرین و نظریه پردازان به همراه جمع کثیری از مردم و سیاستمداران، نهادهای بین‌المللی را به عنوان بازیگران مستقلی قلمداد کرده و بر این اساس توقعات خود از ایشان را تعریف می‌کنند.

این کتاب می‌کوشد تصویری واقع بینانه از جنبه‌های نظری و عملی دیپلماسی چندجانبه در نهادها و سازمان‌های بین‌المللی ارائه داده و به این پرسش کلیدی پاسخ دهد که چگونه می‌توان دیپلماسی چندجانبه را از بعد نظری و عملی و در عرصه مناسبات بین‌المللی فهمید. کمک به فهم پیرامون ماهیت، سیر تحول، نحوه کار و اثرگذاری سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی هدف اصلی این پژوهش است. کتاب حاضر حاصل بیش از دو دهه تجربه میدانی نویسندگان در دیپلماسی چندجانبه پس از پایان تحصیلات عالی تخصصی در این رشته و سال‌ها تدریس این موضوعات در دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری است. به همین دلیل، در کنار بحث‌های نظری و علمی، جنبه‌های کاربردی و برخی زوایای ناگفته دیپلماسی چندجانبه نیز مورد توجه و بررسی قرار گرفته است.

کتاب در سه جلد و ۱۴ فصل در اختیار پژوهش گران قرار دارد و می‌تواند برای یک درس فشرده و یا دو درس متوالی کارشناسی ارشد یا دکتری مورد

استفاده قرار گیرد. جلد اول شامل هشت فصل نخست این کتاب به بحث‌های نظری و کلی بررسی مفهوم دیپلماسی چندجانبه، سیر تحول تاریخی دیپلماسی چندجانبه، فهم نظری دیپلماسی چندجانبه و نظام بین‌الملل، دیپلماسی چندجانبه و حقوق بین‌الملل، کارکردهای دیپلماسی چندجانبه، ساختار تصمیم‌گیری در دیپلماسی چندجانبه، بازیگران دیپلماسی چندجانبه و فرهنگ دیپلماسی چندجانبه اختصاص یافته است. در جلد دوم نخست دیپلماسی چندجانبه در سازمان ملل متحد و خارج از آن سازمان در دو فصل مورد بررسی قرار گرفته است و در چهار فصل آخر به بررسی نقش دیپلماسی چندجانبه در مسائل جهانی با تمرکز بر صلح و امنیت بین‌الملل، توسل به زور و فیصله مسالمت‌آمیز اختلافات، تسلیحات و خلع سلاح، محیط زیست و توسعه و نهایتاً حمایت از حقوق بشر پرداخته می‌شود. به منظور کمک به درک بهتر مفاهیم، تلاش شده است که مباحث مربوط به هر موضوع بصورت نسبتاً کاملی مورد توجه قرار گیرد، که ممکن است تصور تکرار در برخی موارد را ایجاد کند. همچنین با توجه به نیاز اساتید و دانشجویان، منشور ملل متحد، آئین کار مجمع عمومی و دستور کار یکی از آخرین جلسات مجمع با استفاده از تجربه میدانی مجدداً ترجمه و ویراستاری شده و همراه با اطلاعات مفیدی در مورد زیرمجموعه‌ها و روش‌های کاری ارکان مختلف ملل متحد در جلد سوم کتاب گنجانده شده است.

تدوین این کتاب بدون فراغتی که از کار سنگین اجرایی حاصل گردید و امکاناتی که توسط دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه فراهم شد، میسر نبود و لذا لازم است از مسئولین محترم وزارت امور خارجه و دانشکده برای این دو مهم تشکر و قدردانی شود. البته تذکر این نکته ضروری است که دیدگاه‌های مطرح شده در این کتاب مربوط به نویسندگان است و نظر وزارت امور خارجه و یا دانشکده روابط بین‌الملل محسوب نمی‌شود. از دوستان و همکاران گرامی، جناب آقای مجید روانچی، جناب آقای رضا آستانه‌پرست و جناب آقای غلامرضا علی‌بابایی، که از دیپلمات‌های توانمند چندجانبه کشور و صاحب نظران ارزنده این رشته می‌باشند و با نظرات اصلاحی خود نویسندگان را مرهون راهنمایی‌های ارزشمند خود قرار دادند، سپاسگزاری می‌گردد. از همکاران عزیز دانشگاهی و اداری که با مطالعه بخش‌هایی از کتاب با نقدها و پیشنهادهای خود بر غنای کتاب افزودند، تشکر می‌شود. همچنین لازم است از دانشجویان و فارغ‌التحصیلان عزیز

که با نظرات و نقدهای خود در کلاس‌های درس به پردازش و پالایش دیدگاه‌ها کمک نمودند و به ویژه از سرکار خانم زهرا دولتخواه که به عنوان دستیار نویسندگان زحمات زیادی را در تنظیم و تحقیق تقبل کردند، تشکر شود. امیداست این اثر کمکی به درک بیشتر در جامعه و خدمتی به تحقیق و تتبع فزون‌تر در این موضوع مهم شده و دانش پژوهان ارجمند، نویسندگان را از دیدگاه‌ها، نقدها و پیشنهاد‌های خود محروم نفرمایند.

سید محمد کاظم سجادپور

محمد جواد ظریف

تهران - ۲۷ آذر ۱۳۸۷

عید سعید غدیر ۱۴۲۹

درباره نویسندگان

محمد جواد ظریف مدارک کارشناسی و کارشناسی ارشد خود را در روابط بین‌الملل از دانشگاه ایالتی سانفرانسیسکو در سال‌های ۱۳۶۰ و ۱۳۶۱ و دکترای مطالعات بین‌المللی را در سال ۱۳۶۷ از دانشگاه دنور دریافت کرده است. وی از سال ۱۳۷۱ در دانشکده روابط بین‌الملل و دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، به تدریس دیپلماسی چندجانبه، حقوق بین‌الملل و حقوق بشر اشتغال داشته است. از دکتر ظریف کتاب‌ها و مقالات متعدد به زبان‌های فارسی و انگلیسی در مجلات علمی بین‌المللی به چاپ رسیده است. وی سردبیر فصلنامه Iranian Review of Foreign Affairs و عضو هیئت تحریریه شماری از نشریات تخصصی در حوزه روابط بین‌الملل است.

دکتر ظریف از سال ۱۳۶۱ در کنار تحصیل در دوره دکترای همکاری خود را با نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل متحد آغاز و در طول ۲۵ سال بعد در مسئولیت‌های مشاور وزیر امور خارجه و عضو مذاکرات ایران و عراق (۱۳۶۷-۱۳۶۸)، سفیر و معاون نماینده دائم در سازمان ملل متحد در نیویورک (۱۳۶۸-۱۳۷۱)، معاون حقوقی و بین‌المللی وزارت امور خارجه (۱۳۷۱-۱۳۸۱)، سفیر و نماینده دائم در سازمان ملل متحد در نیویورک (۱۳۸۱-۱۳۸۶) و عضو ارشد گروه مذاکره کننده هسته‌ای (۱۳۸۲-۱۳۸۴) خدمت کرده است.

دکتر ظریف همچنین مسئولیت‌های متعدد مدیریتی و تخصصی در نهادهای چندجانبه به عهده داشته است، که از آن جمله می‌توان به ریاست کمیته حقوقی مجمع عمومی (۷۱-۷۲)، ریاست سازمان حقوقی مشورتی آسیایی آفریقایی (۷۶-۷۷)، ریاست کمیته سیاسی و سخنگویی اجلاس سران کنفرانس اسلامی در تهران (۱۳۷۶)، ریاست کمیته سیاسی اجلاس سران عدم تعهد در آفریقای جنوبی (۱۳۷۷)، ریاست کمیسیون خلع سلاح (۱۳۷۹)، عضویت در گروه شخصیت‌های برجسته گفتگوی تمدن‌ها (۷۹-۸۱) و ریاست کمیسیون فرهنگی یونسکو (۸۶-۸۸) اشاره کرد.

سیدمحمدکاظم سجادیپور مدرک کارشناسی خود را در رشته علوم سیاسی در سال ۱۳۵۷ و کارشناسی ارشد در رشته روابط بین‌الملل را در سال ۱۳۶۰ از دانشگاه تهران و دکترای علوم سیاسی را از دانشگاه جرج واشنگتن در سال ۱۳۶۹ دریافت کرد و در سال‌های ۱۳۷۰-۱۳۷۲ دوره تحقیقاتی فوق دکتري را در دانشگاه هاروارد گذراند. دکترسجادیپور از سال ۱۳۷۲ عضو هیئت علمی دانشکده روابط بین‌الملل بوده و همچنین در دانشگاه‌های تهران و شهید بهشتی تدریس کرده است. وی کتاب‌ها و مقالات متعدد در ایران و نشریات علمی بین‌المللی به چاپ رسانده است. دکترسجادیپور عضو هیئت تحریریه مجلات متعدد، از جمله مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران و Iranian Journal of International Affairs بوده و در سال‌های ۱۳۷۸-۱۳۸۳ سردبیری مجله سیاست خارجی را به‌عهده داشته است.

دکتر سجادیپور از سال ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۸ عضو هیئت نمایندگی جمهوری اسلامی ایران نزد سازمان ملل متحد در نیویورک بوده و از سال ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۳ مسئولیت مدیرکلی دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه را به‌عهده داشته است. وی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۶ نیز به عنوان سفیر دوم نمایندگی دائم جمهوری اسلامی ایران نزد دفتر اروپائی سازمان ملل متحد در ژنو خدمت کرده است.

فهرست

پیشگفتار	سه
فهرست	۱
فصل اول: مفهوم دیپلماسی چندجانبه	۲۳
گفتار اول: اهمیت دیپلماسی چندجانبه	۲۴
گفتار دوم: کارکردهای فراگیر دیپلماسی چندجانبه	۳۰
گفتار سوم: کارکردهای ویژه دیپلماسی چندجانبه	۳۳
گفتار چهارم: دیپلماسی چندجانبه در سیاست خارجی کشورها	۳۷
گفتار پنجم: تعریف دیپلماسی چندجانبه	۴۲
گفتار ششم: سازوکارهای دیپلماسی چندجانبه	۵۱
گفتار هفتم: تقسیم بندی نهادهای دیپلماسی چندجانبه	۵۳
نکات کلیدی فصل	۵۸
فصل دوم: سیر تحول تاریخی دیپلماسی چندجانبه	۵۹
گفتار اول: شکل گیری دیپلماسی چندجانبه	۵۹
گفتار دوم: جامعه ملل	۶۷
گفتار سوم: سازمان ملل متحد	۷۴
گفتار چهارم: تحول دیپلماسی چندجانبه خارج از نظام ملل متحد	۹۴
نکات کلیدی فصل	۹۷
فصل سوم: فهم نظری دیپلماسی چندجانبه و نظام بین الملل	۹۹
گفتار اول: چندجانبه گرایی و نظریه های حاکمیت و قدرت محور	۱۰۳
گفتار دوم: چندجانبه گرایی و نظریه های موضوع محور	۱۱۰
گفتار سوم: چندجانبه گرایی و دیدگاه های نهاد محور	۱۱۵
گفتار چهارم: دیدگاه های انتقادی و نوین	۱۲۰
گفتار پنجم: تأثیر دیدگاه ها در دیپلماسی چندجانبه	۱۲۵
نکات کلیدی فصل	۱۳۱

۱۳۳	فصل چهارم: دیپلماسی چندجانبه و حقوق بین‌الملل
۱۳۳	گفتار اول: دیپلماسی چندجانبه و حاکمیت ملی
۱۳۹	گفتار دوم: تحول حقوقی مفهوم حاکمیت
۱۴۹	گفتار سوم: جایگاه حقوق بین‌الملل در دیپلماسی چندجانبه
۱۵۷	گفتار چهارم: جایگاه دیپلماسی در شکل‌گیری حقوق بین‌الملل
۱۶۴	نکات کلیدی فصل
۱۶۵	فصل پنجم: کارکردهای دیپلماسی چندجانبه
۱۶۵	گفتار اول: وظایف و اختیارات
۱۷۹	گفتار دوم: کارکردهای دیپلماسی چندجانبه
۲۰۷	نکات کلیدی فصل
۲۰۹	فصل ششم: ساختار تصمیم‌گیری در دیپلماسی چندجانبه
۲۰۹	گفتار اول: ساختار تأسیس‌کننده
۲۱۴	گفتار دوم: ساختار تشکیلاتی نهادهای چندجانبه - مجامع عمومی
۲۲۵	گفتار سوم: شوراهای اجرایی
۲۳۵	گفتار چهارم: دبیرخانه‌ها
۲۴۹	گفتار پنجم: کمیته‌های موقتی و تخصصی
۲۵۲	گفتار ششم: دستگاه قضایی یا سازوکار حل و فصل اختلافات
۲۵۶	نکات کلیدی فصل
۲۵۷	فصل هفتم: بازیگران دیپلماسی چندجانبه
۲۵۷	گفتار اول: نمایندگان دولت‌ها
۲۷۵	گفتار دوم: نمایندگان نهادهای غیردولتی
۲۸۱	گفتار سوم: نمایندگان نهادهای چندجانبه دولتی
۲۸۳	گفتار چهارم: اعضای دبیرخانه‌ها و رؤسای آنها
۲۹۱	گفتار پنجم: متخصصان و شخصیت‌های برجسته
۲۹۵	گفتار ششم: شکل‌دهندگان به افکار عمومی
۲۹۸	نکات کلیدی فصل

۳۰۱	فصل هشتم: فرهنگ دیپلماسی چندجانبه
۳۰۱	گفتار اول: فرهنگ مکتوب و آیین کار
۳۴۵	گفتار دوم: اسناد نهادهای چندجانبه
۳۵۰	گفتار سوم: فرهنگ شفاهی یا غیرمکتوب دیپلماسی چندجانبه
۳۷۲	نکات کلیدی فصل
۳۷۵	فصل نهم: دیپلماسی چندجانبه در صحنه جهانی. سازمان ملل متحد
۳۷۵	گفتار اول: اهمیت و جایگاه سازمان ملل متحد در دیپلماسی چندجانبه
۳۷۷	گفتار دوم: منشور و ارکان ملل متحد
۳۸۹	گفتار سوم: مجمع عمومی
۴۰۱	گفتار چهارم: شورای امنیت
۴۲۰	گفتار پنجم: شورای اقتصادی و اجتماعی
۴۲۷	گفتار ششم: شورای قیمومت
۴۳۹	گفتار هفتم: دبیرخانه
۴۴۴	گفتار هشتم: دیوان بین‌المللی دادگستری
۴۵۱	گفتار نهم: سایر نهادها و زیرمجموعه‌های سازمان ملل متحد
۴۵۳	نکات کلیدی فصل
۴۵۵	فصل دهم: دیپلماسی چندجانبه در خارج از سازمان ملل متحد
۴۵۶	گفتار اول: دیپلماسی چندجانبه فرامنطقه‌ای
۴۷۷	گفتار دوم: همکاری‌های منطقه‌ای در قاره آسیا
۴۸۸	گفتار سوم: همکاری‌های منطقه‌ای در قاره آفریقا
۴۹۴	گفتار چهارم: همکاری‌های منطقه‌ای در قاره اروپا
۵۰۱	گفتار پنجم: همکاری‌های منطقه‌ای در قاره آمریکا
۵۱۰	نکات کلیدی فصل
	فصل یازدهم: دیپلماسی چندجانبه در عرصه صلح و امنیت بین‌المللی.
۵۱۱	توسل به زور و فیصله مسالمت آمیز اختلافات
۵۱۳	گفتار اول: اصل ممنوعیت توسط به زور

۵۱۸	گفتار دوم: اصل فیصله مسالمت آمیز اختلافات
۵۳۴	گفتار سوم: پیشگیری از جنگ
۵۳۸	گفتار چهارم: اقدامات عملیاتی
۵۶۸	نکات کلیدی فصل
۵۷۱	فصل دوازدهم: دیپلماسی چندجانبه و مسئله تسلیحات
۵۷۱	گفتار اول: کنترل تسلیحات برای کاهش آلام غیرضروری جنگ
۵۷۴	گفتار دوم: کنترل تسلیحات برای جلوگیری از جنگ
۵۷۸	گفتار سوم: ظهور و گسترش سلاح‌های هسته‌ای
۵۹۰	گفتار چهارم: سایر تسلیحات کشتار جمعی: ممنوعیت و امحا
۵۹۷	گفتار پنجم: مناطق عاری از سلاح‌های هسته‌ای و کشتار جمعی
۶۰۱	گفتار ششم: تسلیحات متعارف
۶۰۶	گفتار هفتم: سازوکارهای کنترل تسلیحات و خلع سلاح
۶۲۳	گفتار هشتم: روند بازرسی‌های مداخله جویانه
۶۲۶	نکات کلیدی فصل
۶۲۹	فصل سیزدهم: دیپلماسی چندجانبه، محیط زیست و توسعه
۶۳۰	گفتار اول: نهادهای فعال در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی
۶۴۴	گفتار دوم: کنفرانس‌های بین‌المللی
۶۴۶	گفتار سوم: تحول نهادهای چندجانبه در حوزه اقتصادی و اجتماعی
۶۶۰	گفتار چهارم: ارزیابی فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی چندجانبه
۶۶۵	نکات کلیدی فصل
۶۶۷	فصل چهاردهم: دیپلماسی چندجانبه و حمایت از حقوق بشر
۶۶۷	گفتار اول: تحول مفاهیم حقوق بشر
۶۷۴	گفتار دوم: سازوکارهای چندجانبه جهانی حقوق بشر
۷۰۱	گفتار سوم: ترتیبات منطقه ای حقوق بشری
۷۰۵	گفتار چهارم: نقش دیپلماسی چندجانبه در حمایت از حقوق بشر
۷۱۳	نکات کلیدی فصل
۷۱۵	سخن پایانی

پیوست‌ها

- ۱- منشور ملل متحد ۷۲۱
- ۲- آئین کار مجمع عمومی ۷۸۳
- ۳- دستور کار مجمع عمومی ۸۶۹
- ۴- زیرمجموعه‌های مجمع عمومی ۸۸۷
- ۵- زیرمجموعه‌ها و جلسات شورای امنیت ۹۰۳
- ۶- زیرمجموعه‌های شورای اقتصادی اجتماعی ۹۲۳
- ۷- مسئولیت‌ها در دبیرخانه ملل متحد ۹۳۵
- ۸- نهادها، تشکیلات و زیرمجموعه‌های ملل متحد ۹۴۱
- ۹- اسامی اختصاری سازمان‌های بین‌المللی ۹۶۳

واژه نامه

۹۷۱

کتابنامه

۱۰۲۳

فهرست تفصیلی

سه	پیشگفتار
هفت	درباره نویسندگان
۱	فهرست
۶	فهرست تفصیلی
۲۱	فهرست نمودارها
۲۳	فصل اول: مفهوم دیپلماسی چندجانبه
۲۴	گفتار اول: اهمیت دیپلماسی چندجانبه
۲۴	۱- فرامرزی شدن چالش‌ها و فرصت‌ها
۲۶	۲- نارسایی راه حل‌های یک جانبه و دوجانبه
۲۷	۳- انتظارات غیرواقع بینانه
۲۸	۴- دیدگاه‌های سیاسی و مرامی
۳۰	گفتار دوم: کارکردهای فراگیر دیپلماسی چندجانبه
۳۱	۱- کسب مشروعیت و شناسایی بین‌المللی
۳۲	۲- فضای تعامل میان کشورها
۳۳	۳- افزایش نفوذ کشورهای کوچکتر
۳۳	گفتار سوم: کارکردهای ویژه دیپلماسی چندجانبه
۳۳	۱- اطلاع رسانی و تولید و توزیع دانش تخصصی
۳۴	۲- هنجار سازی و قانون سازی
۳۵	۳- نظارت
۳۵	۴- تقسیم منابع در جامعه بین‌المللی
۳۶	۵- حل و فصل اختلافات
۳۷	گفتار چهارم: دیپلماسی چندجانبه در سیاست خارجی کشورها
۳۷	۱- نقش دیپلماسی چندجانبه در سیاست خارجی
۴۰	۲- جایگاه نمایندگان دائم
۴۲	گفتار پنجم: تعریف دیپلماسی چندجانبه
۴۲	۱- تعریف دیپلماسی

- ۴۳ ۲- توسعه حوزه و اشکال دیپلماسی
- ۴۴ ۳- تعریف دیپلماسی چندجانبه
- ۴۷ ۴- وجوه اشتراک و افتراق دیپلماسی دوجانبه و چندجانبه
- ۵۱ گفتار ششم: سازوکارهای دیپلماسی چندجانبه
- ۵۱ ۱- کنفرانس‌ها
- ۵۲ ۲- نهادهای چندجانبه
- ۵۳ گفتار هفتم: تقسیم بندی نهادهای دیپلماسی چندجانبه
- ۵۴ ۱- نوع اعضا
- ۵۵ ۲- حوزه اهداف، وظایف و فعالیت‌ها
- ۵۵ ۳- محدوده عضویت
- ۵۶ ۴- ساختار تشکیلات
- ۵۸ نکات کلیدی فصل
- ۵۹ فصل دوم: سیر تحول تاریخی دیپلماسی چندجانبه
- ۵۹ گفتار اول: شکل گیری دیپلماسی چندجانبه
- ۵۹ ۱- تلاش اندیشمندان برای صلح
- ۶۰ ۲- شکل گیری مفهوم حاکمیت و ستفالی
- ۶۱ ۳- کنگره وین
- ۶۵ ۴- اتحادیه‌های کاربردی بین‌المللی
- ۶۷ گفتار دوم: جامعه ملل
- ۶۷ ۱- شکل گیری جامعه ملل
- ۶۹ ۲- اهداف جامعه ملل
- ۷۰ ۳- ارزیابی عملکرد جامعه ملل
- ۷۴ گفتار سوم: سازمان ملل متحد
- ۷۴ ۱- شکل گیری سازمان ملل متحد
- ۷۷ ۲- دوران جنگ سرد
- ۸۳ ۳- دوران استعمارزدایی
- ۸۵ ۴- تجربه همکاری اعضای دائم
- ۸۹ ۵- دوران انتقالی پس از جنگ سرد

- ۹۱ ۶- دوران یک جانبه گرایی
- ۹۴ گفتار چهارم: تحول دیپلماسی چندجانبه خارج از نظام ملل متحد
- ۹۷ نکات کلیدی فصل
- ۹۹ فصل سوم: فهم نظری دیپلماسی چندجانبه و نظام بین الملل
- ۱۰۳ گفتار اول: چندجانبه گرایی و نظریه های حاکمیت و قدرت محور
- ۱۰۳ ۱- واقع گرایی
- ۱۰۸ ۲- فدرالیسم
- ۱۱۰ گفتار دوم: چندجانبه گرایی و نظریه های موضوع محور
- ۱۱۰ ۱- کارکردگرایی
- ۱۱۴ ۲- نوکارکردگرایی
- ۱۱۵ گفتار سوم: چندجانبه گرایی و دیدگاه های نهاد محور
- ۱۱۵ ۱- نهادگرایی
- ۱۱۷ ۲- رژیم های بین المللی
- ۱۲۰ گفتار چهارم: دیدگاه های انتقادی و نوین
- ۱۲۰ ۱- گرایش های مختلف انتقادی و نوین
- ۱۲۱ ۲- سازه انگاری
- ۱۲۳ ۳- مارکسیسم
- ۱۲۴ ۴- مکاتب جهان سوم
- ۱۲۵ گفتار پنجم: تأثیر دیدگاه ها در دیپلماسی چندجانبه
- ۱۲۵ ۱- مرز میان توصیف و تجویز
- ۱۲۶ ۲- دلایل چندجانبه گرایی
- ۱۳۱ نکات کلیدی فصل
- ۱۳۳ فصل چهارم: دیپلماسی چندجانبه و حقوق بین الملل
- ۱۳۳ گفتار اول: دیپلماسی چندجانبه و حاکمیت ملی
- ۱۳۴ ۱- ارتباط متقابل دیپلماسی چندجانبه و حاکمیت ملی
- ۱۳۶ ۲- انواع جدید دیپلماسی با تحول مفهوم حاکمیت
- ۱۳۹ گفتار دوم: تحول حقوقی مفهوم حاکمیت
- ۱۳۹ ۱- تساوی حاکمیت و عدم مداخله

- ۱۴۱-۲- تعدیل اصل عدم مداخله در بعد خارجی
- ۱۴۲-۳- حقوق بشر و عدم مداخله
- ۱۴۴-۴- تنظیم تسلیحات و عدم مداخله
- ۱۴۶-۵- حاکمیت و قانون سازی توسط شورای امنیت
- ۱۴۷-۶- مصونیت و مسئولیت کیفری بین‌المللی
- ۱۴۸-۷- حاکمیت، دولت‌های فرومانده و مسئولیت حمایت
- ۱۴۹-۸- حاکمیت دولت‌ها و حاکمیت مردم
- ۱۴۹- گفتار سوم: جایگاه حقوق بین‌الملل در دیپلماسی چندجانبه
- ۱۵۰-۱- شکل‌گیری
- ۱۵۲-۲- روند انجام کار
- ۱۵۳-۳- محصولات نهایی
- ۱۵۴-۴- مستندات حقوقی
- ۱۵۷- گفتار چهارم: جایگاه دیپلماسی در شکل‌گیری حقوق بین‌الملل
- ۱۵۷-۱- فضای توافق و تدوین حقوق بین‌الملل
- ۱۵۸-۲- توسعه تدریجی حقوق بین‌الملل توسط مجمع عمومی
- ۱۶۰-۳- قانون سازی توسط شورای امنیت و سایر ارکان ملل متحد
- ۱۶۱-۴- قانون سازی از طریق رویه و رفتار دولت‌ها
- ۱۶۲-۵- قانون سازی از طریق رویه‌های دیوان‌های بین‌المللی
- ۱۶۳-۶- قانون سازی از طریق سازوکارهای نظارتی
- ۱۶۴- نکات کلیدی فصل
- ۱۶۵- فصل پنجم: کارکردهای دیپلماسی چندجانبه
- ۱۶۵- گفتار اول: وظایف و اختیارات
- ۱۶۶-۱- محدوده وظایف
- ۱۶۷-۲- اسناد تأسیسی
- ۱۶۸-۳- محدوده اختیارات
- ۱۷۱-۴- وابستگی مالی
- ۱۷۴-۵- وابستگی در نیروی انسانی

۱۷۷	۶- وابستگی عملیاتی و اجرایی
۱۷۹	گفتار دوم: کارکردهای دیپلماسی چندجانبه
۱۸۰	۱- تولید دانش تخصصی و اطلاع رسانی
۱۸۲	۲- هنجار سازی
۱۸۶	۳- قانون سازی
۱۹۱	۴- نظارت
۱۹۷	۵- تقسیم منابع و وظایف اجرایی
۲۰۱	۶- حل و فصل اختلافات
۲۰۷	نکات کلیدی فصل
۲۰۹	فصل ششم: ساختار تصمیم گیری در دیپلماسی چندجانبه
۲۰۹	گفتار اول: ساختار تأسیس کننده
۲۱۰	۱- کنفرانس‌های ویژه تأسیسی
۲۱۳	۲- تأسیس توسط نهادهای چندجانبه موجود
۲۱۴	گفتار دوم: ساختار تشکیلاتی نهادهای چندجانبه - مجامع عمومی
۲۱۴	۱- مجامع عمومی: عالی ترین سازوکار نهادهای چندجانبه
۲۱۵	۲- تبلور اصل تساوی حاکمیت
۲۱۸	۳- ساختار مجامع عمومی
۲۱۹	۴- کارکردهای مجامع عمومی
۲۲۳	۵- مکان و زمان جلسات
۲۲۳	۶- مدیریت
۲۲۴	۷- دستورکار
۲۲۵	گفتار سوم: شوراهای اجرایی
۲۲۷	۱- عضویت شوراها
۲۲۹	۲- ترکیب اعضای شوراها
۲۳۱	۳- تناوب جلسات
۲۳۱	۴- وظایف، اختیارات و پاسخگویی شوراها
۲۳۳	۵- دستورکار شوراها
۲۳۴	۶- مدیریت شوراها

۲۳۴	۷- شورا‌های غیررسمی
۲۳۵	گفتار چهارم: دبیرخانه‌ها
۲۳۵	۱- وظایف دبیرخانه‌ها
۲۳۷	۲- ترکیب دبیرخانه‌ها
۲۳۸	۳- وفاداری کارمندان
۲۴۰	۴- وضعیت سازمانی و حقوقی
۲۴۲	۶- رقابت در دبیرخانه‌ها
۲۴۴	۷- رؤسای دبیرخانه‌ها
۲۴۹	گفتار پنجم: کمیته‌های موقتی و تخصصی
۲۵۰	۱- نحوه انتخاب متخصصان
۲۵۱	۲- نحوه کار متخصصان
۲۵۲	گفتار ششم: دستگاه قضایی یا سازوکار حل و فصل اختلافات
۲۵۶	نکات کلیدی فصل
۲۵۷	فصل هفتم: بازیگران دیپلماسی چندجانبه
۲۵۷	گفتار اول: نمایندگان دولت‌ها
۲۵۷	۱- نقش دولت
۲۶۰	۲- نقش نماینده
۲۶۱	۳- دستورالعمل پایتخت
۲۶۷	۴- عوامل مؤثر بر قدرت نماینده
۲۷۵	گفتار دوم: نمایندگان نهادهای غیردولتی
۲۷۵	۱- نقش نمایندگان نهادهای غیردولتی
۲۷۶	۲- روش‌ها و دلایل تأثیرگذاری نهادهای غیردولتی
۲۸۰	۳- اختلاف نظر دولت‌ها
۲۸۱	گفتار سوم: نمایندگان نهادهای چندجانبه دولتی
۲۸۱	۱- ارائه دیدگاه‌های تخصصی
۲۸۱	۲- هماهنگی میان اعضا
۲۸۳	گفتار چهارم: اعضای دبیرخانه‌ها و رؤسای آنها
۲۸۳	۱- اعضای دبیرخانه‌ها

۲۸۶	۲- رؤسای دبیرخانه‌ها
۲۹۱	گفتار پنجم: متخصصان و شخصیت‌های برجسته
۲۹۱	۱- دلایل استفاده از متخصصان
۲۹۴	۲- نحوه اثرگذاری گزارش‌ها
۲۹۵	گفتار ششم: شکل دهندگان به افکار عمومی
۲۹۵	۱- شخصیت‌های سیاسی
۲۹۶	۲- گروه‌های فشار ملی و جهانی
۲۹۶	۳- رسانه‌ها
۲۹۸	نکات کلیدی فصل
۳۰۱	فصل هشتم: فرهنگ دیپلماسی چندجانبه
۳۰۱	گفتار اول: فرهنگ مکتوب و آیین کار
۳۰۴	۱- جلسات منظم و ادواری
۳۰۴	۲- جلسات اضطراری و ویژه
۳۰۶	۳- رسمیت یافتن جلسات چندجانبه
۳۰۶	۴- دستورکار
۳۱۰	۵- برنامه کاری
۳۱۲	۶- مدیریت جلسات
۳۱۶	۷- اعتبارنامه
۳۱۷	۸- نحوه مشارکت هیئت‌ها در مباحث جلسات
۳۲۵	۹- تصمیم‌گیری در جلسات
۳۳۴	۱۰- بانیان قطعنامه
۳۳۶	۱۱- نحوه تصمیم‌گیری در مورد قطعنامه
۳۴۲	۱۲- نحوه اتخاذ رأی
۳۴۵	گفتار دوم: اسناد نهادهای چندجانبه
۳۴۵	۱- نامه نگاری‌های رسمی
۳۴۶	۲- گزارش‌ها
۳۴۶	۳- پیش نویس قطعنامه‌ها
۳۴۶	۴- تصمیمات

۳۴۷	۵- صورت جلسات
۳۴۷	۶- شناسه سند
۳۵۰	گفتار سوم: فرهنگ شفاهی یا غیرمکتوب دیپلماسی چندجانبه
۳۵۰	۱- حساسیت حقوقی و سندگرایی
۳۵۲	۲- تسلط به زبان
۳۵۳	۳- ارتباطات گسترده
۳۵۷	۴- کاهش حساسیت نسبت به تشریفات معمول
۳۵۹	۵- نقش مهم ارتباطات غیررسمی
۳۶۱	۶- ظرفیت‌ها و مهارت‌های مدیریتی و رهبری
۳۶۳	۷- تعریف موسع منافع ملی
۳۶۴	۸- توان محاسبه گری
۳۶۴	۹- احترام و ادب
۳۶۵	۱۰- متانت و تعادل در سخن و نقد
۳۶۶	۱۱- احترام به برابری هیئت‌ها
۳۶۷	۱۲- درک متقابل نمایندگان
۳۶۷	۱۳- سنجش سایر بازیگران
۳۶۸	۱۴- توان ترکیب مباحث تخصصی و حاکمیتی
۳۷۰	۱۵- حس مأموریت
۳۷۱	۱۶- توان ترکیبی فکری و جسمی
۳۷۲	نکات کلیدی فصل
۳۷۵	فصل نهم: دیپلماسی چندجانبه در صحنه جهانی، سازمان ملل متحد
	گفتار اول: اهمیت و جایگاه سازمان ملل متحد در دیپلماسی
۳۷۵	چندجانبه
۳۷۷	گفتار دوم: منشور و ارکان ملل متحد
۳۷۷	۱- اهمیت حقوقی منشور
۳۷۸	۲- مفاد منشور
۳۸۷	۳- ارزیابی کلی منشور
۳۸۸	۴- زبان‌های رسمی

۳۸۸	۵- ساختار و ارکان ملل متحد
۳۸۹	گفتار سوم: مجمع عمومی
۳۸۹	۱- ترکیب
۳۸۹	۲- وظایف و اختیارات
۳۹۱	۳- ساختار و زیر مجموعه‌ها
۳۹۸	۴- ارزیابی نقش مجمع عمومی
۴۰۱	گفتار چهارم: شورای امنیت
۴۰۱	۱- ترکیب
۴۰۲	۲- وظایف و اختیارات
۴۰۵	۳- زیرمجموعه‌های شورای امنیت
۴۱۲	۴- رأی گیری
۴۱۳	۵- روش کار
۴۱۴	۶- اصلاح ساختار شورای امنیت
۴۱۷	۷- ارزیابی نقش شورای امنیت
۴۲۰	گفتار پنجم: شورای اقتصادی و اجتماعی
۴۲۰	۱- ترکیب
۴۲۰	۲- وظایف و اختیارات
۴۲۲	۳- ساختار و زیرمجموعه‌ها
۴۲۵	۴- روش کار
۴۲۵	۵- ارزیابی شورای اقتصادی و اجتماعی
۴۲۷	گفتار ششم: شورای قیومت
۴۲۹	گفتار هفتم: دبیرخانه
۴۳۱	۱- انتخاب دبیرکل
۴۳۴	۲- دبیران کل ملل متحد
۴۴۰	۳- اعضای دبیرخانه
۴۴۳	۴- ساختار دبیرخانه
۴۴۴	گفتار هشتم: دیوان بین‌المللی دادگستری
۴۴۴	۱- ترکیب

۴۴۶	۲- وظایف و اختیارات
۴۴۷	۳- آرای مشورتی دیوان
۴۴۸	۴- مبانی دادرسی دیوان
۴۴۹	۵- آثار حقوقی و سیاسی مراجعه به دیوان
۴۵۰	۶- ارزیابی دیوان بین‌المللی دادگستری
۴۵۱	گفتار نهم: سایر نهادها و زیرمجموعه‌های سازمان ملل متحد
۴۵۳	نکات کلیدی فصل
۴۵۵	فصل دهم: دیپلماسی چندجانبه در خارج از سازمان ملل متحد
۴۵۶	گفتار اول: دیپلماسی چندجانبه فرامنطقه‌ای
۴۵۷	۱- جنبش عدم تعهد
۴۶۰	۲- سازمان کنفرانس اسلامی
۴۶۳	۳- اتحادیه عرب
۴۶۶	۴- سازمان پیمان آتلانتیک شمالی
۴۷۰	۵- گروه ۸
۴۷۱	۶- سازمان همکاری شانگهای
۴۷۴	۷- سازمان همکاری‌های اقتصادی آسیا-اقیانوسیه
۴۷۷	گفتار دوم: همکاری‌های منطقه‌ای در قاره آسیا
۴۷۷	۱- اتحادیه ملل جنوب شرق آسیا
۴۷۹	۲- سازمان همکاری اقتصادی
۴۸۱	۳- اتحادیه همکاری‌های منطقه‌ای جنوب آسیا
۴۸۳	۴- شورای همکاری خلیج فارس
۴۸۵	۵- دولت‌های مستقل مشترک‌المنافع
۴۸۸	گفتار سوم: همکاری‌های منطقه‌ای در قاره آفریقا
۴۸۸	۱- اتحادیه آفریقا
۴۹۱	۲- جامعه توسعه جنوب آفریقا
۴۹۴	گفتار چهارم: همکاری‌های منطقه‌ای در قاره اروپا
۴۹۴	۱- اتحادیه اروپا
۴۹۷	۲- سازمان امنیت و همکاری اروپا

- ۵۰۱ گفتار پنجم: همکاری‌های منطقه‌ای در قاره آمریکا
- ۵۰۱ ۱- سازمان کشورهای آمریکایی
- ۵۰۳ ۲- جامعه کارائیب و بازار مشترک
- ۵۰۵ ۳- بازار مشترک جنوبی
- ۵۰۷ ۴- موافقتنامه تجارت آزاد آمریکای شمالی
- ۵۱۰ نکات کلیدی فصل

فصل یازدهم: دیپلماسی چندجانبه در عرصه صلح و امنیت بین‌المللی.

- ۵۱۱ توسل به زور و فیصله مسالمت آمیز اختلافات
- ۵۱۳ گفتار اول: اصل ممنوعیت توسل به زور
- ۵۱۳ ۱- جنگ به عنوان ابزار سیاست خارجی
- ۵۱۴ ۲- ناکارآمدی سیاسی و ممنوعیت حقوقی جنگ
- ۵۱۵ ۳- ممنوعیت توسل به زور در منشور ملل متحد
- ۵۱۸ گفتار دوم: اصل فیصله مسالمت آمیز اختلافات
- ۵۲۴ ۱- مسئولیت دولت‌ها
- ۵۲۵ ۲- شورای امنیت
- ۵۲۶ ۳- مجمع عمومی
- ۵۲۹ ۴- دبیرکل
- ۵۳۳ ۵- سازوکارهای قضایی بین‌المللی
- ۵۳۳ ۶- سازوکارهای منطقه‌ای
- ۵۳۴ گفتار سوم: پیشگیری از جنگ
- ۵۳۴ ۱- دستورکاری برای صلح
- ۵۳۵ ۲- پیشگیری و نظام بین‌الملل
- ۵۳۶ ۳- مبانی پیشگیری از جنگ
- ۵۳۷ ۴- پیامدهای سیاسی توجه به پیشگیری
- ۵۳۸ گفتار چهارم: اقدامات عملیاتی
- ۵۳۸ ۱- عملیات حفظ صلح
- ۵۳۹ ۲- عملیات سنتی حفظ صلح
- ۵۴۱ ۳- عملیات صلح‌سازی

۵۵۳	۴- کمیسیون صلح سازی
۵۵۴	۵- عملیات استقرار صلح
۵۵۶	۶- عملیات نیابتی
۵۵۸	۷- مجازات‌های سیاسی و اقتصادی: تحریم‌ها
۵۶۰	۸- انواع تحریم
۵۶۱	۹- هدف تحریم
۵۶۲	۱۰- مشکلات تحریم
۵۶۶	۱۱- اقدامات قهرآمیز
۵۶۸	نکات کلیدی فصل
۵۷۱	فصل دوازدهم: دیپلماسی چندجانبه و مسئله تسلیحات
۵۷۱	گفتار اول: کنترل تسلیحات برای کاهش آلام غیرضروری جنگ
۵۷۲	۱- اعلامیه ۱۸۶۸ سن پترزبورگ
۵۷۳	۲- کنفرانس‌های صلح لاهه
۵۷۴	۳- پروتکل ۱۹۲۵ ژنو
۵۷۴	گفتار دوم: کنترل تسلیحات برای جلوگیری از جنگ
۵۷۵	۱- دیدگاه‌های متضاد نظری و سیاسی
۵۷۷	۲- منشور ملل متحد
۵۷۸	گفتار سوم: ظهور و گسترش سلاح‌های هسته‌ای
۵۷۸	۱- عدم اشاعه
۵۸۴	۲- نظارت: پادمان، پروتکل الحاقی
۵۸۸	۳- معاهده منع جامع آزمایش‌های هسته‌ای
۵۹۰	گفتار چهارم: سایر تسلیحات کشتار جمعی: ممنوعیت و امحا
۵۹۱	۱- کنوانسیون سلاح‌های شیمیایی
۵۹۵	۲- کنوانسیون سلاح‌های میکروبی
۵۹۷	گفتار پنجم: مناطق عاری از سلاح‌های هسته‌ای و کشتار جمعی
۵۹۸	۱- منطقه آمریکای لاتین و دریای کارائیب
۵۹۹	۲- منطقه اقیانوس آرام
۵۹۹	۳- منطقه کشورهای عضو آسه‌آن

- ۶۰۰ ۴- منطقه آفریقا
- ۶۰۰ ۵- منطقه آسیای مرکزی
- ۶۰۰ ۶- تلاش‌های نا موفق: جنوب آسیا و خاورمیانه
- ۶۰۱ گفتار ششم: تسلیحات متعارف
- ۶۰۱ ۱- کنوانسیون سلاح‌های غیرانسانی
- ۶۰۲ ۲- مبارزه با مین‌های ضدنفر
- ۶۰۳ ۳- سلاح‌های کوچک و سبک
- ۶۰۴ ۴- شفافیت و آشکارسازی
- ۶۰۶ گفتار هفتم: سازوکارهای کنترل تسلیحات و خلع سلاح
- ۶۰۶ ۱- مجمع عمومی ملل متحد
- ۶۰۷ ۲- کمیسیون خلع سلاح ملل متحد
- ۶۰۸ ۳- کنفرانس خلع سلاح
- ۶۰۹ ۴- آژانس بین‌المللی انرژی اتمی
- ۶۱۰ ۵- سازمان کنوانسیون سلاح‌های شیمیایی
- ۶۱۱ ۶- سازمان منع جامع آزمایش‌های هسته‌ای
- ۶۱۲ ۷- شورای امنیت
- ۶۲۰ ۸- سازوکارهای کنترل صادرات
- ۶۲۳ گفتار هشتم: روند بازرسی‌های مداخله جویانه
- ۶۲۳ ۱- ویژگی‌های سازوکارهای جدید خلع سلاحی
- ۶۲۴ ۲- نگرانی‌های امنیتی و اقتصادی از نظام راستی آزمایی
- ۶۲۴ ۳- دلایل پیوستن کشورها به نظام‌های مداخله جویانه
- بازرسی
- ۶۲۶ نکات کلیدی فصل
- ۶۲۹ فصل سیزدهم: دیپلماسی چندجانبه، محیط زیست و توسعه
- ۶۳۰ گفتار اول: نهادهای فعال در عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی
- ۶۳۰ ۱- نهادهای داخل سازمان ملل متحد
- ۶۳۱ ۲- نهادهای برتون وودز
- ۶۳۲ ۳- کارگزاری‌های تخصصی

- ۶۳۳ - سازمان‌های منطقه‌ای و کارگزاری‌های تخصصی وابسته
- ۶۳۵ - تقسیم‌بندی فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- ۶۴۴ گفتار دوم: کنفرانس‌های بین‌المللی
- ۶۴۶ گفتار سوم: تحول نهادهای چندجانبه در حوزه اقتصادی و اجتماعی
- ۶۴۷ ۱- از زمان تأسیس سازمان ملل متحد تا دهه ۷۰ میلادی
- ۶۴۸ ۲- تحولات دهه ۸۰ میلادی
- ۶۴۹ ۳- تحولات دهه ۹۰ میلادی
- ۶۴۹ ۴- تحولات اوایل قرن بیست و یکم
- ۶۶۰ گفتار چهارم: ارزیابی فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی چندجانبه
- ۶۶۰ ۱- سیاسی بودن مباحث
- ۶۶۱ ۲- عدم استقلال مباحث اقتصادی
- ۶۶۲ ۳- دستاوردهای نهادهای
- ۶۶۲ ۴- تأثیرگذاری بر سیاست‌های اعضای جامعه بین‌المللی
- ۶۶۳ ۵- کارنامه ترکیبی در هماهنگی امور
- ۶۶۵ نکات کلیدی فصل
- ۶۶۷ فصل چهاردهم: دیپلماسی چندجانبه و حمایت از حقوق بشر
- ۶۶۷ گفتار اول: تحول مفاهیم حقوق بشر
- ۶۶۷ ۱- شکل‌گیری حقوق بشر بین‌المللی
- ۶۶۹ ۲- منشور بین‌المللی حقوق بشر
- ۶۷۲ ۳- نسل‌های سه‌گانه حقوق بشر
- ۶۷۴ گفتار دوم: سازوکارهای چندجانبه جهانی حقوق بشر
- ۶۷۴ ۱- شورای اقتصادی و اجتماعی و کمیسیون حقوق بشر
- ۶۸۶ ۲- مجمع عمومی
- ۶۹۱ ۳- شورای امنیت
- ۶۹۲ ۴- دبیرخانه
- ۶۹۵ ۵- شورای قیمومت
- ۶۹۶ ۶- شورای حقوق بشر
- ۷۰۱ گفتار سوم: ترتیبات منطقه‌ای حقوق بشری

۷۰۱	۱- قاره آمریکا
۷۰۲	۲- اروپا
۷۰۳	۳- آفریقا
۷۰۳	۴- آسیا
۷۰۴	۵- سازمان کنفرانس اسلامی
۷۰۵	گفتار چهارم: نقش دیپلماسی چندجانبه در حمایت از حقوق بشر
۷۰۵	۱- هنجار سازی و قانون سازی
۷۰۶	۲- عملیاتی کردن تعهدات دولت‌ها با سازوکارهای نظارتی
۷۰۷	۳- رسیدگی مرحله ای به شکایات
۷۰۸	۴- رسیدگی سیاسی
۷۰۸	۵- ورود شورای امنیت به موضوع حقوق بشر
۷۱۰	۶- مسئولیت کیفری
۷۱۱	۷- مسئولیت حمایت
۷۱۳	نکات کلیدی فصل
۷۱۵	سخن پایانی
	پیوست‌ها
۷۲۱	۱- منشور ملل متحد
۷۸۳	۲- آئین کار مجمع عمومی
۸۶۹	۳- دستور کار مجمع عمومی
۸۸۷	۴- زیرمجموعه‌های مجمع عمومی
۹۰۳	۵- زیرمجموعه‌ها و جلسات شورای امنیت
۹۲۳	۶- زیرمجموعه‌های شورای اقتصادی اجتماعی
۹۳۵	۷- مسئولیت‌ها در دبیرخانه ملل متحد
۹۴۱	۸- نهادها، تشکیلات و زیرمجموعه‌های ملل متحد
۹۶۳	۹- اسامی اختصاری سازمان‌های بین‌المللی
۹۷۱	واژه نامه
۱۰۲۳	کتابنامه

فهرست نمودارها

۳۹	کارکردهای دیپلماسی چندجانبه
۴۹	وجوه اشتراک و افتراق دیپلمات دوجانبه و چندجانبه
۵۷	طبقه بندی متقاطع از نهادهای چندجانبه دولتی
۷۳	روزشمار تحول جامعه ملل
۷۹	تعداد دفعات استفاده از حق وتو توسط اعضای دائم شورای امنیت
۸۰	استفاده اعضای دائم شورای امنیت از حق وتو
۸۲	روزشمار تحول سازمان ملل متحد
۱۰۳	دیدگاه‌های روابط بین الملل
۱۳۰	جایگاه و نقش نهادهای چندجانبه در نظریه‌های روابط بین‌الملل
۱۷۴	سهم درصدی کشورها از بودجه سال ۲۰۰۶ سازمان ملل متحد
۱۸۶	روش‌های هنجارسازی
۲۰۰	انواع وظایف اجرایی
۲۰۶	آرای مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری
۲۲۶	عناوین مختلف شوراها و مجامع در سازمان‌های تخصصی ملل متحد
۲۴۶	تشکیلات دبیرخانه سازمان کشورهای آمریکایی
۲۵۴	تشکیلات دبیرخانه سازمان کنفرانس اسلامی
۲۵۵	ساختار سازمان ملل متحد
۲۶۵	صدور دستورالعمل پایتخت به نماینده
۲۷۸	تعداد نهادهای غیردولتی دارنده مقام مشورتی
۲۷۹	میزان رشد نهادهای غیردولتی دارای مقام مشورتی
۳۴۷	شناسه سند
۴۷۶	نهادهای چندجانبه فرامنطقه‌ای
۴۸۷	همکاری‌های منطقه‌ای در آسیا
۵۰۹	همکاری‌های منطقه‌ای در آفریقا، اروپا و آمریکا
۵۲۸	بندهای مهم مقدمه و بخش اجرایی قطعنامه اتحاد برای صلح

۵۴۳	مأموریت‌های حفظ صلح سازمان ملل متحد طی ۲۰۰۷-۱۹۴۷
۵۵۱	عملیات‌های صلح‌سازی طی سال‌های ۲۰۰۷-۱۹۸۹
۵۵۸	وضعیت عملیات حفظ صلح سازمان ملل متحد: ۳۱ ژوئیه ۲۰۰۸
۵۶۰	فهرست تحریم‌های فعلی شورای امنیت
۵۹۶	مهمترین معاهدات بین‌المللی در مورد سلاح‌های کشتار جمعی
۶۴۰	فهرست کنوانسیون‌های جهانی محیط زیست
۶۵۴	طبقه‌بندی کشورها براساس شاخص‌های توسعه انسانی ملل متحد ۲۰۰۷
۶۵۹	اهداف هشت گانه توسعه هزاره
۶۷۱	معاهدات عمده بین‌المللی حقوق بشر
۶۷۹	رویه‌های ویژه کشوری در سال ۲۰۰۸
۶۸۱	مأموریت‌های موضوعی حقوق بشر
۶۸۹	کنفرانس‌های مهم دهه ۹۰
۶۹۰	کمیته‌های نظارت بر اجرای معاهدات بین‌المللی حقوق بشر